

بسم الله الرحمن الرحيم

آشنایی با منابع تاریخ اسلام

(از ابن اسحاق تا ابن خلدون)

مجتبی داودی

انتشارات سیمرغ خراسان ۱۳۹۶

سرشناسه : داودی، مجتبی، ۱۳۶۱ -

عنوان و نام پدیدآور : آشنایی با منابع تاریخ اسلام از (ابن اسحاق تا ابن خلدون) / مجتبی داودی.

مشخصات نشر : مشهد: سیمرغ خراسان، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۲۷۰ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۱۴-۸۴-۳

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : کتابنامه:ص.۳۰۸.

موضوع : اسلام -- تاریخ -- کتابشناسی

موضوع : Islam -- History -- Bibliography

رده بندی کنگره : ۱۱۰۶ / ۵۲۴ الف / ۷۸۳۵ Z

رده بندی دیویی : ۱۶/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی : ۷۰۸۳

WWW.SIMORGHEKHOORASAN.IR

۰۹۱۵۷۹۰۱۰۳۵

۰۹۱۵۴۶۱۰۳۵

نام کتاب: آشنایی با منابع تاریخ اسلام

مؤلف: مجتبی داودی (تماس با مؤلف: ۰۹۱۵۸۹۰۸۳۷۲)

ناشر: سیمرغ خراسان

طراح جلد و صفحه آرا: جواد حقیقت خواه

قطع: وزیری ۱۳۹۶/

شمارگان : ۱۰۰۰ جلد

سال انتشار: ۱۳۹۶

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۱۴-۸۴-۳

قیمت : ۲۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۳.....	مقدمه
۱۵.....	السيرة النبوية
۱۷.....	معرفی نویسنده
۱۷.....	ابن اسحاق
۲۱.....	جایگاه علمی ابن اسحاق
۲۲.....	ابن هشام
۲۳.....	محتوای کتب السيرة النبوية
۲۴.....	حذیفات ابن هشام
۲۶.....	اضافات ابن هشام
۲۶.....	ویژگی های کتاب
۲۸.....	نمونه ای از نثر کتاب
۳۱.....	المغازی
۳۳.....	معرفی نویسنده
۳۴.....	آثار واقدی
۳۴.....	جایگاه علمی واقدی
۳۶.....	محتوای کتاب
۳۷.....	ویژگی های کتاب
۳۹.....	نمونه ای از نثر کتاب
۴۱.....	وقعة الصفین
۴۳.....	معرفی نویسنده

۶	آشنایی با منابع تاریخ اسلام
۴۴	جایگاه علمی منقری
۴۴	محتوای کتاب
۴۵	ویژگی های کتاب
۴۷	نمونه ای از نثر کتاب
۴۹	الطبقات الکبری
۵۱	معرفی نویسنده
۵۱	جایگاه علمی بن سعد
۵۲	محتوای کتاب
۵۴	ویژگی های کتاب
۵۵	نمونه ای از نثر کتاب
۵۷	تاریخ خلیفه بن خیاط
۵۹	معرفی نویسنده
۶۰	جایگاه علمی خلیفه بن خیاط
۶۰	محتوای کتاب
۶۱	ویژگی های کتاب
۶۲	نمونه ای از نثر کتاب
۶۵	المنق
۶۷	معرفی نویسنده
۶۸	محتوای کتاب
۶۸	ویژگی های کتاب
۶۹	نمونه ای از نثر کتاب

۷۱	 الامامة و السياسة
۷۳	 معرفی نویسنده
۷۴	 ابن قتیه و ارتباط با دستگاه خلافت
۷۴	 جایگاه علمی ابن قتیه
۷۵	 محتوای کتاب
۷۶	 ویژگی‌های کتاب
۷۷	 نمونه‌ای از نشر کتاب
۷۹	 فتوح البلدان
۸۱	 معرفی نویسنده
۸۲	 انگیزه تألیف
۸۲	 محتوای کتاب
۸۳	 ویژگی‌های کتاب
۸۶	 نمونه‌ای از نشر کتاب
۸۷	 أخبار الطوال
۸۹	 معرفی نویسنده
۹۰	 جایگاه علمی و اساتید
۹۳	 انگیزه تألیف
۹۳	 محتوای کتاب
۹۵	 ویژگی‌های کتاب
۹۸	 نمونه‌ای از نشر کتاب
۱۰۱	 الغارات

۸	آشنایی با منابع تاریخ اسلام
۱۰۳	معرفی نویسنده
۱۰۳	جایگاه علمی الغارات
۱۰۴	محتوای کتاب
۱۰۶	ویژگی های کتاب
۱۰۷	نمونه ای از نشر کتاب
۱۰۹	تاریخ یعقوبی
۱۱۱	معرفی نویسنده
۱۱۳	محتوای کتاب
۱۱۵	ویژگی های کتاب
۱۱۶	نمونه ای از نشر کتاب
۱۱۹	أخبار الدولة العباسية
۱۲۱	معرفی نویسنده
۱۲۱	محتوای کتاب
۱۲۲	ویژگی های کتاب
۱۲۳	نمونه ای از نشر کتاب
۱۲۵	تاریخ طبری
۱۲۷	معرفی نویسنده
۱۲۹	محتوای کتاب
۱۳۱	ویژگی های کتاب
۱۳۵	نمونه ای از نشر کتاب
۱۳۷	الفتوح

۱۳۹	معرفی نویسنده
۱۴۰	منابع ابن أعثم در الفتوح
۱۴۱	محتوای کتاب الفتوح
۱۴۲	ویژگی‌های کتاب
۱۴۵	نمونه‌ای از نشر کتاب
۱۴۷	مروج الذهب
۱۴۹	معرفی نویسنده
۱۴۹	اساتید مسعودی
۱۵۱	اوضاع سیاسی و فرهنگی عصر مسعودی
۱۵۲	مذهب مسعودی
۱۵۳	آثار
۱۵۳	محتوای کتاب
۱۵۴	ویژگی‌های کتاب
۱۵۷	نمونه‌ای از نشر کتاب
۱۵۹	التنبیه و الاشراف
۱۶۱	معرفی نویسنده
۱۶۱	محتوای التنبیه و الاشراف
۱۶۵	منابع مسعودی در التنبیه و الاشراف
۱۶۷	ویژگی‌های کتاب
۱۷۱	نمونه‌ای از نشر کتاب
۱۷۳	مقاتل الطالبیین

۱۰	آشنایی با منابع تاریخ اسلام
۱۷۵	معرفی نویسنده
۱۷۵	انگیزه تالیف
۱۷۶	محتوای کتاب
۱۷۶	ویژگی های کتاب
۱۷۸	نمونه ای از نشر کتاب
۱۷۹	الارشاد
۱۸۱	معرفی نویسنده
۱۸۲	اوضاع سیاسی و اجتماعی عصر شیخ مفید
۱۸۴	محتوای کتاب
۱۸۶	انگیزه تالیف کتاب
۱۸۶	ویژگی های کتاب
۱۸۷	نمونه ای از نشر کتاب
۱۸۹	تجارب الأمم
۱۹۱	معرفی ویسنده
۱۹۱	محتوای کتاب
۱۹۳	ویژگی های کتاب
۱۹۷	نمونه ای از نشر کتاب
۱۹۹	اعلام الوری
۲۰۱	معرفی نویسنده
۲۰۲	محتوای کتاب
۲۰۳	ویژگی های کتاب

۲۰۵	نمونه‌ای از نشر کتاب.....
۲۰۷	المنتظم فی تاریخ الملوک و الامم.....
۲۰۹	معرفی نویسنده.....
۲۱۱	شرایط سیاسی و اجتماعی عصر ابن جوزی.....
۲۱۱	محتوای کتاب.....
۲۱۳	ویژگی‌های کتاب.....
۲۱۴	نمونه‌ای از نشر کتاب.....
۲۱۵	الکامل فی الدارین.....
۲۱۷	معرفی نویسنده.....
۲۱۷	آثار ابن اثیر.....
۲۱۸	شرایط سیاسی و اجتماعی عصر ابن اثیر.....
۲۱۸	انگیزه تالیف.....
۲۱۹	محتوای کتاب.....
۲۲۰	ویژگی‌های کتاب.....
۲۲۳	نمونه‌ای از نشر کتاب.....
۲۲۵	کشف الغمّه.....
۲۲۷	معرفی نویسنده.....
۲۳۰	اوضاع سیاسی و فرهنگی عصر اربلی.....
۲۳۱	انگیزه تالیف کشف الغمّه.....
۲۳۲	ارزش و جایگاه کتاب کشف الغمّه.....
۲۳۳	محتوای کشف الغمّه.....

۱۲	آشنایی با منابع تاریخ اسلام
۲۳۴	منابع اربلی در تدوین کشف الغمّة
۲۳۵	ویژگی‌های کتاب کشف الغمّة
۲۳۸	نمونه‌ای از نثر کتاب
۲۴۱	البدایة و النهایة
۲۴۲	معرفی نویسنده
۲۴۴	آراء و عقاید ابن کثیر
۲۴۵	محتوای کتاب
۲۴۶	ویژگی‌های کتاب
۲۴۹	نمونه‌ای از نثر کتاب
۲۵۱	تاریخ ابن خلدون
۲۵۳	معرفی نویسنده
۲۵۴	گرایش‌های فکری و اعتقادی
۲۵۴	محتوای کتاب
۲۵۶	ویژگی‌های کتاب
۲۶۰	نمونه‌ای از نثر کتاب
۲۶۱	منابع و مآخذ

افکار تاریخی که در قرآن و احادیث پیامبر خدا جوانه زده بود، از همان آغاز ظهور اسلام آغاز شد. تاریخ نگاری در اسلام با جستجو، گردآوری و نقل اخبار و روایاتی درباره رویدادهای خاص آغاز گردید. این تلاش در مدتی کوتاه به بار نشست و با تنوع ویژه اش در میان سایر دانش‌های اسلامی جایگاه برجسته ای یافت. به تدریج دانشی مدون شکل گرفت که نه تنها شاخه‌های جداگانه و مستقل داشت، بلکه از ادبیات متنوع و روش‌های خبریابی و پژوهشی ممتازی برخوردار بود.

از آنجا که شخصیت پیامبر خدا و زندگی پربار آن حضرت الگوی همه مسلمانان بود، تاریخ‌نگاران مسلمانان کار خود را بابت بهره‌نوی و امور مربوط به نبردهای وی آغاز کردند. سپس تاریخ عمومی نگارش یافت و به تدریج در علم تاریخ و فلسفه آن کتاب‌هایی نوشته شد. به تعبیر جرجی زیدان مسلمانان بیش از هر است دیگری (به استثنای ملل جدید) در تاریخ پیشرفت کرده، کتاب نوشتند.

هنگامی که در رشته تاریخ مشغول به تحصیل شدیم، اولین توصیه اساتیدم این بود که منابع تاریخ و نیز مورخان را خوب بشناسم. چرا که اولین قدم برای تحقیق در تاریخ، شناخت منابع و میزان اعتبار هر کدام از منابع نزد فرق اسلامی می‌باشد. دانستن شرایط سیاسی و اجتماعی عصر مورخ، مذهب، اساتید و مشایخ و ارتباط مورخ با دستگاه حاکمه در فهم و تحلیل مطالب کمک زیادی به محقق می‌کند.

آشنایی با منابع، محتوا و ویژگی‌های آن یکی از دغدغه‌های بسیاری از دانشجویان تاریخ و یا علاقمندان به مطالعات تاریخی می‌باشد. خود بارها در مقابل این پرسش قرار گرفته‌ام که میزان اعتبار یک کتاب تاریخی چیست؟ متفاوت بودن برخی از گزارشات تاریخی چه علتی دارد؟ چرا برخی از گزارشات در بعضی از منابع وجود ندارد؟ و... لذا بر آن شدم تا با نوشتن این کتاب پاسخی

داده باشم به دانشجویان و نیز سایر علاقمندان به تاریخ، تا قبل از مطالعه و تحقیق با مورخان و منابع آشنا شده و محتوا و ویژگی هر کتابی را بدانند و بعد از آن وارد دنیای تاریخ شوند.

سعی من بررسی مهمترین و معتبرترین منابع تاریخ اسلام بوده است. در مورد هر کتاب ابتدا به معرفی نویسنده، شامل زندگی‌نامه، مذهب، اساتید، شرایط سیاسی و اجتماعی، جایگاه علمی و ارتباط مورخ با دستگاه حاکم اشاره کرده و بعد از آن به بررسی محتوای کتاب پرداخته و محتوای تک، تک مجلات را به ترتیب آورده‌ام. بعد از آن ویژگی‌های کتاب را ذکر کرده و در ذیل هر ویژگی متنی از کتاب و یا ترجمه آن در پاورقی آورده و در انتها یک صفحه از نثر کتاب را برای آشنایی با شیوه نگارش نویسنده آورده‌ام. در مجموع به بررسی ۲۵ کتاب متقدم و معتبر تاریخی پرداخته‌ام.

از اساتید و دانشجویان شرم درخاست می‌کنم که اگر با اشتباهی مواجه شده و یا انتقاد و پیشنهادی برای تکمیل و غنای کتاب دارم، نظرات و پیشنهاداتشان را با صاحب این قلم در میان بگذارند تا در اولین فرصت به اصلاح و تکمیل آن اقدام کنم. در پایان فرصت را غنیمت شمرده و مراتب سپاس خود را از همه اساتید ارجمندم در رشته تاریخ که در دوران تحصیل از محضرشان بهره برده‌ام اعلام می‌دارم. تشکر ویژه‌ای دارم از همسر که علاوه بر تحصیل و تدریس در موسسه قرآنی نورالیقین، خانه‌داری، تربیت فرزند، تحمل غربت، بهترین مشوقم در تحصیل و کسب علم است. و همچنین از سرور ارجمند جناب آقای حقیقت‌خواه که در چاپ کتاب نهایت همکاری و همراهی را نمودند.

مجتبی داودی

مشهد، پاییز ۱۳۹۵